

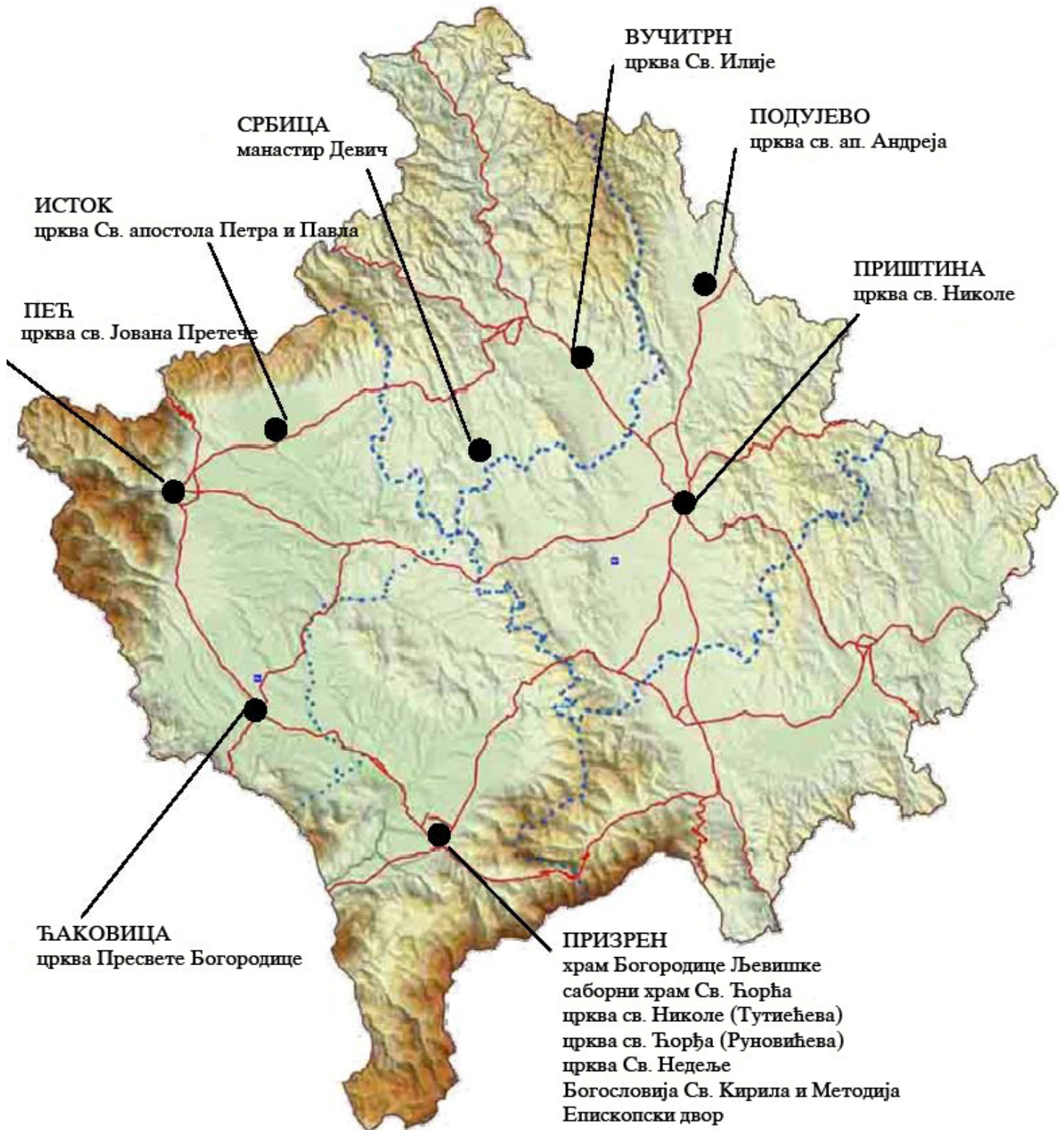
Храм Св. Апостола Петра и Павла са парохијским домом, Исток

ИЗВЕШТАЈ О РАДОВИМА КОМИСИЈЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ОБНОВЕ СРПСКИХ ПРАВОСЛАВНИХ СВЕТИЊА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

2007. год.

**Припремио
Викарни Епископ Липљански Теодосије (Шибалић)
Манастир Високи Дечани, 10. април 2008. год.**

ПРЕГЛЕД РАДОВА НА ОБНОВИ ОБЈЕКТА СПЦ У ТОКУ 2007. и почетком 2008. год.

СПИСАК ЛОКАЦИЈА НА КОЈИМА СУ ОБАВЉАНИ РАДОВИ У ТОКУ 2007. и почетком 2008.

1. **Црква Богородице Љевишке, Призрен**
 - Наставак радова на постављању оловног покривача (централни брод)
 - Реконструкција помоћне зграде
2. **Манастир Девич, Србица**
 - Реконструкција централног конака
 - Уређење монашког гробља
 - Радови на новој манастирској котларници
3. **Саборна Црква Св. Ђорђа, Призрен**
 - Малтерисање цркве и кречење зидова
 - Постављање система подног грејања у цркви, електро-инсталације
 - Постављање подног мермера и мермерне цокле у доњем делу зида
 - Потпуна реконструкција парохијског дома
 - Уређење дворишта комплекса саборног храма и Епископије
4. **Црква Св. Николе (Тутићева Црква), Призрен**
 - Унутрашњи радови у цркви, завршне поправке
5. **Црква Св. Ђорђа (Руновићева Црква), Призрен**
 - Археолошка испитивања ради утврђивања будућег нивоа плочника око цркве
6. **Црква Св. Илије, Вучитрн**
 - Радови на покривању главног дела цркве каменим плочама
 - Реконструкција парохијског дома
7. **Црква Св. Николе, Приштина**
 - Реконструкција цркве
 - Реконструкција парохијског дома
 - Реконструкција крстионице
 - Реконструкција звоника
8. **Црква Св. Апостола Андреја, Подујево**
 - Друга фаза обнове, завршетак фасаде и малтерисање
 - Почетак радова на изградњи новог звоника и унутрашњи радови у храму
9. **Црква Св. Недеље, Призрен**
 - Поправке на крову цркве и постављање новог оловног покривача
10. **Црква Св. Јована Претече, Пећ**
 - Реконструкција парохијског дома
11. **Храм Рођења Пресвете Богородице, Ђаковица**
 - Изградња парохијског дома
 - Изградња новог конака
12. **Црква Св. Апостола Петра и Павла, Исток**
 - Обнова цркве
13. **Српска Православна Богословија Св. Кирила и Методија, Призрен**
 - Потпуна обнова „Задужбине Симе Игуманова“
 - Изградња кровне конструкције ради заштите Интерната и Деканата
14. **Епископски двор, Призрен**
 - Потпуна обнова владичанског двора

Северна фасада обновљеног Владичанског двора у Призрену, април 2008.

УВОДНА РЕЧ

Процес обнове српских православних светиња које су на Косову и Метохији уништене или оштећене у току Мартовског погрома 2004. год. настављен је и у току 2007. године. Радови на неким локацијама који су започети у току друге половине или крајем 2007. године и на којима су тендери одобрени уз сагласност Св. Арх. Синода СПЦ настављају се и почетком ове године. Један од приоритета обнове у протеклој години било је отклањање извесних недостатака који су уочени почетком 2007. год. и о чему смо по одлуци Св. Арх. Сабора СПЦ од маја 2007. године обавестили Комисију за Спровођење Обнове (КСО). Будући да је обнова динамичан процес, неизбежни недостаци се примећују и исправљају.

Приликом сагледавања тока обнове веома је важно имати у виду стратегију Савета Европе да се обнова врши не по објектима тј. да се комплетно заврши један објекат па да се пређе на следећи, већ у фазама. Прва фаза је обухватала рашчишћавање рушевина и конзервацију сачуваних остатака, потом је уследила фаза грубих грађевинских радова која је још у току на неким локацијама. На неким објектима је већ почела да се спроводи или је завршена трећа фаза (унутрашњи радови, инсталације итд) и коначно, за последњу фазу (друга половина 2008-2009) остављени су најосетљивији радови на конзервацији фресака чије је делимично чишћење већ завршено на самом почетку. У складу са овим фазним принципом рада који је у складу са професионалним методима обнове који се спровode у свету, циљ је да се истовремено у свакој наредној фази извесни недостаци исправљају, док се објекат коначно не заврши и не буде технички примљен од стране КСО и службе заштите Републике Србије.

У процесу обнове у току протекле године КСО је радио веома конструктивно и сложено, без обзира на компликована политичка збивања. Један од главних договорених принципа рада на обнови јесте да се избегава свака политизација овог питања, јер је реч о обнови културне баштине, која је у интересу свих, а посебно СПЦ као власника. Нарочито смо настојали да се у свим презентацијама и саопштењима води рачуна о идентитету и власништву српске културне баштине и морамо да кажемо да смо ту имали пуну подршку свих чланова Комисије. Иако питање шире презентације културне баштине на КиМ није уско везано за процес обнове по Меморандуму, у јесен 2007. смо веома оштро реаговали поводом појаве туристичке понуде Косова на сајту косовског Министарства за туризам. Спорни материјал, у коме је историјат наших светиња био нетачно интерпретиран одмах је повучен по одлуци шефа УНМИК-а. Договорено је да се убудуће свако презентовање српске културне баштине на Косову и Метохији мора координисати са Српском Православном Црквом као јединим и неприкосновеним власником свих православних објеката у Покрајини.

Морамо да напоменемо врло висок степен сарадње са Европском агенцијом за реконструкцију (ЕАР) која је у складу са одлуком КСО и по одобрењу Св. Арх. Синода из 2006. године преузела обнову Епископског двора и старе задужбине Симе Игуманова у склопу Богословије Св. Кирила и Методија у Призрену. Реч је о објектима од посебног значаја на којима се процес обнове обавља веома квалитетно и обухватиће и потпуно унутрашње опремање намештајем и свим потребним инсталацијама.

Посебно морамо да нагласимо веома висок степен сарадње са Заводом за заштиту споменика културе Републике Србије и њеним директором Г-ђом. Вером Павловић-Лончарски (која је истовремено и други српски члан у КСО) те Министарством културе Републике Србије као надлежним министарством за културну баштину на целој територији Републике Србије. Сви пројекти, као и претходних година обнове, рађени су од стране наших српских стручњака и службеника Завода (тј. канцеларије Завода у Лепосавићу) уз активну сарадњу архитеката и стручњака за статистику које је ангажовао Завод из Београда. Сви радови су извођени под стручним надзором српских архитеката, који су директно ангажовани од стране КСО. Према томе, прошлогодишња обнова, као и претходних година, рађена је у пуној сарадњи Цркве (Св. Арх. Синода), нас као представника одређеног од стране Св. Арх. Сабора СПЦ и наше државне српске службе заштите, а у сарадњи са Саветом Европе и Министарством културе Косова (Привремене Институције Самоуправљања).

Обновљени парохијски дом у Истоку, март 2008.

Будући да је почетком 2008. године једонстраним проглашењем независности Косова без мандата Савета безбедности УН и сагласности Србије, створена нова ситуација на терену, одмах смо предложили председавајућој Комисије за обнову из Савета Европе (који као организација такође не признаје независност наше јужне покрајине) да се због политичких разлога одложе седнице КСО предвиђене за крај фебруара и април, све док се у сарадњи са УНМИК-ом као јединим законски признатим међународним фактором на КиМ, не постигне договор како да се процес обнове настави у складу са Резолуцијом СБ УН 1244. Стога, од почетка ове године, све до писања овог извештаја, нису одржавани састанци КСО, нити је било икакве директне комуникације са косовским институцијама. Само су у току редовни послови који су започели крајем прошле године и за које су тендери одобрени и уговори са извођачима потписани по одобрењу Св. Арх. Синода крајем 2007. године.

Будући да у складу са Резолуцијом 1244 једину власт коју држава Србија признаје на простору своје јужне покрајине има Мисија УН (УНМИК) обратили смо се представницима те мисије да нам у што скоријем року (свакако пре Св. Арх. Сабора СПЦ у мају 2008.) доставе предлог како би се могло наставити са процесом обнове у оквирима Резолуције 1244 и у законским оквирима које признају Влада Републике Србије и СПЦ. О ставу УНМИК-а благовремено ћемо обавестити Св. Арх. Синод и Косовски одбор САС, како би се уочи Св. Арх. Сабора имала јасна слика поводом овог питања.

У вези појединих натписа у штампи те публикација које су штампане, у којима се оштро критикује процес обнове, морамо да кажемо, без икакве намере да будемо неприкосновени адвокати процеса обнове, да

результати рада највише говоре сами за себе. Поред тога, пошто се обнова спроводи под сталним стручним надзором и по пројектима Завода за заштиту споменика културе Србије и Министарства културе Србије, можемо да кажемо да су те институције, које чине српску службу заштите и које се на најпрофесионалнији начин баве српском културном баштином на целој територији Републике, ипак најмеродавније у давању стручних судова. Будући да имамо сталну стручну подршку Завода и да директорка Завода активно учествује у овом процесу, можемо да пренесемо једногласан став и Завода и нас лично као представника СПЦ, да је квалитет радова у границама прихватљивог и да се ради квалитетно, стручно, уз максимална залагања свих учесника процеса. Повремени мањи недостаци се примећују и редовно отклањају. Издвајање неких мањих пропуста ван контекста целог процеса у циљу критике професионалности рада Завода и наших експерата није добронамерно и не приказује реално ситуацију на терену.

Такође, неке критике да обнова која се врши у сарадњи са косовском страном под Комисијом Савета Европе наводно води ка губитку идентитета наших светиња, очигледно представљају замену теза. Управо држање светиња у рушевинама и нерад на њиховој обнови послужио би том губитку, а добро је познато да су услови за другачији начин обнове на већински албанским територијама Косова веома тешки, ако не и потпуно немогући. Стога се у обнови стално наглашава српски православни карактер светиња и у том процесу косовска страна осим новчане подршке тј. надокнаде почињене штете и логистичке помоћи у комуникацији са општинама, нема никакву стручну или било какву другу ингеренцију.

Нови мермерни под у обновљеном храму Св. Апостола Петра и Павла у Истоку, фебруар 2008.

На крају, са великим задовољством можемо да се осврнемо на недавну посету Св. Архијерејског Синода Косову и Метохији. Тада смо имали прилику да обиђемо градилишта у Ђаковици и Призрену, где су Преосвећени Архијереји могли лично да се увере у ток процеса, разговарају са неким од извођача, а што је најважније да се и сретну са Србима, који су се окупили у Призрену да би поздравили чланове Синода и исказали своју велику жељу да се обновљени објекти што пре ставе у функцију и да зазвоне српска звона у древној српској престоници граду Призрену. Стога овај наш увод, који претходи техничком извештају, завршавамо изражавањем нашег искреног и дубоког уверења да ће обнова, која се спроводи на Косову и Метохији свој пуни смисао добити тек стављањем у функцију обновљених објеката. Пошто су преостали православни житељи Приштине већ изразили жељу да се обновљени храм Св. Николе стави у функцију, сматрамо да је исто тако важно да се и други објекти ставе у литургијску употребу, тако што би се у њима редовно или повремено служиле литургије док би у обновљене парохijske домове (који су посебно рађени током 2007. год) могле да се у одсуству редовног пароха уселе побожне српске породице које би се бринуле о храмовима и одржавале их. Имамо све више српских породица и појединаца који желе да се врате у Пећ (где већ имамо 20 повратника у самом граду), Призрен, Приштину итд. На тај начин би обнова, која је од самог почетка била у функцији обнове литургијског живота као једног од главних подстицаја за повратак, добила свој прави смисао и сврху.

*Викарни Епископ Липљански
Теодосије (Шибалић)*